

Яблонєва А.О. бакалавр спеціальності 193 Геодезія та землеустрій

Науковий керівник: проф. кафедри геодезії Рябчій В.В.

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро)

ОПТИМАЛЬНА ДЛЯ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ СВІТОВА КАРТОГРАФІЧНА ПРОЕКЦІЯ

На сьогодні математична картографія залишається актуальною під час створення нових, більш точних карт території, з мінімальними величинами спотворень. Її розвиток не стоїть на місці, і на даний момент включає у себе застосування геоінформаційних технологій та штучного інтелекту. Через нові дослідження все більше з'являється нових картографічних проекцій, які підходять для окремих територій або цілей.

Мета даної публікації – зосередитись на загальновідомих проекціях, та визначитись, які з них краще б підійшли для території України, з точки зору мінімізації спотворень. Реалізувати означений задум дослідження було здійснено через крайні північну, південну, східну і західну точки України. За їх координатами були обчислені координати центральної точки України. За допомогою ГІС ArcGis (ver. 10.8.2), яка включає у себе безліч різних проекцій, було обрано чотири поширені загальновідомі, на яких і буде проводитись дослідження. Звідти також було взято основні параметри цих проекцій. Для цих п'яти точок заплановано обчислити величини спотворень для кожної, і за результатами аналізу обрати оптимальну картографічну проекцію серед чотирьох обраних.

Першою була обрана рівнокутна нормальна циліндрична проекція, відома як проекція Меркатора – проекція з дотичним циліндром по екватору. Була розроблена зі збереженням кутів між напрямками, тобто спотворення кутів у ній відсутнє, $\omega = 0$. Що є великим плюсом у даних дослідженнях. У цій проекції ставиться умова незалежності масштабів довжин у точці від напрямку, тобто масштаб довжин не залежить від напрямку, тому як наслідок зберігається подібність елементарних фігур. При всіх факторах картографічна сітка завжди ортогональна (виконується умова рівнокутності), $\mu = \alpha = b = m = n$. У рівнокутних проекціях збільшується спотворення площ для великих територій, через залежність від масштабу довжин, $p = m^2$. За довготу середнього меридіану було взято довготу центральної точки.

Другою проекцією була взята поперечно-циліндрична проекція Меркатора (Ламберта-Гаусса). Це є рівнокутним відображенням проекції Меркатора. Вісь циліндра перпендикулярна полярній осі і лежить в площині екватора еліпсоїда. Проекція дає можливість без великих спотворень створити ділянки земної поверхні. Спотворення кутів у проекції також відсутні. Для обчислення спотворень проекції, необхідно було перейти від географічних координат до координат поперечної системи

$$\cos z = \sin \varphi = \cos \varphi \cos(\lambda_0 - \lambda).$$

За довготу середнього меридіану було взято довготу центральної точки.

Третя проекція – рівнопроміжна конічна проекція Красовського. Включає в себе основні властивості конічних проекцій та додатково має дві особливості:

- 1) масштаби на крайніх паралелях поясу зберігають рівність;
- 2) зберігається площа деякого поясу, заданого протяжністю з півночі на південь.

Ця проекція має перевагу над деякими іншими конічними проекціями і має постійні величини, такі як $m = 0,99703$, $\alpha = 0,851568$, $\varphi_1 = 73^\circ 28' 42''$ та $\varphi_2 = 39^\circ 28' 42''$.

Четверта проекція – коса азимутальна рівновелика проекція. В рівновеликих проекціях масштаб по вертикалам μ_1 є оберненою величиною μ_2 . Поліус проекції у розрахунках дорівнював координатам центральної точки, а довгота початкового меридіану – довготі центральної точки.

Результати обчислень було зведено у таблицю.

Таблиця 1

Величини масштабів довжин і площ та спотворень кутів

Північна точка $\varphi = 52^{\circ}22'45''$ $\lambda = 33^{\circ}11'21''$				
	Рівнокутна нормальна циліндрична проекція	Поперечно- циліндрична рівнокутна проекція	Рівнопроміжна нормальна конічна проекція	Коса азимутальна рівновелика проекція
m	1,0829	1,0610	0,9970	0,9994
n	1,0829	1,0610	0,9936	1,0010
p	1,1729	1,1257	0,9906	1,0000
ω	0	0	$0^{\circ}11'51''$	$0^{\circ}03'47''$
Південна точка $\varphi = 44^{\circ}23'14''$ $\lambda = 33^{\circ}44'17''$				
m	0,9254	1,0895	0,9970	0,9993
n	0,9254	1,0895	1,0140	1,0010
p	0,8556	1,1870	1,0120	1,0000
ω	0	0	$0^{\circ}58'01''$	$0^{\circ}04'57''$
Східна точка $\varphi = 49^{\circ}15'38''$ $\lambda = 40^{\circ}13'41''$				
m	0,9962	1,1031	0,9970	0,9990
n	0,9962	1,1031	0,9999	1,0010
p	0,9920	1,2168	0,9969	1,0000
ω	0	0	$0^{\circ}09'53''$	$0^{\circ}07'08''$
Західна точка $\varphi = 48^{\circ}25'09''$ $\lambda = 22^{\circ}08'20''$				
m	1,0130	1,0330	0,9970	0,9983
n	1,0130	1,0330	1,0020	1,0020
p	1,0267	1,0670	0,9990	1,0000
ω	0	0	$0^{\circ}17'06''$	$0^{\circ}11'53''$
Центральна точка $\varphi = 48^{\circ}36'42''$ $\lambda = 32^{\circ}19'25''$				
m	1,0000	1,0690	0,9970	1,0000
n	1,0000	1,0690	1,0015	1,0000
p	1,0000	1,1427	0,9985	1,0000
ω	0	0	$0^{\circ}15'23''$	$0^{\circ}00'00''$

Як видно з результатів обчислень, наведених у таблиці вище, величини масштабів довжин і площ та спотворення кутів приблизно однакові в усіх проекціях, але коса азимутальна проекція має незначні переваги над іншими. У проекціях Меркатора спотворення кутів взагалі відсутні, але масштаби довжин і, особливо, площ програють конічній та азимутальній проекціям. Величини масштабів довжин і площ практично однакові в усіх проекціях, але якщо враховувати величини спотворень кутів, порівнюючи азимутальну проекцію з конічною, то азимутальна проекція має менші величини спотворень. Таким чином, вважаємо, що з обраних чотирьох картографічних проекцій, доцільно застосовувати для відображення території України косу рівновелику азимутальну проекцію.

Список бібліографічних посилань

Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Картографія». URL: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=1942>.

Яблонєва А.О., Рябчій В.В. Обрання оптимальної світової картографічної проекції для території України / Тижень студентської науки - 2024: Матеріали сімдесят восьмої

студентської науково-технічної конференції (Дніпро, 8-12 квітня 2024 р.). Д.: НТУ «ДП», 2024. С. 192-194.